

ทัศนะกองทัพบก
ต่อปัญหาชายแดนใต้ พ.ศ.2547-2553

The Army's Point of View
Toward South Thailand Insurgency
During 2004 – 2010

วันวิชิต บุญโปร่ง¹
Wanvichit Boonprong

¹ วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

ทักษะกองทัพบก
ต่อปัญหาชายแดนใต้ พ.ศ.2547-2553

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของกองทัพบกต้อปัญหาชายแดนใต้ พ.ศ.2547-2553 โดยศึกษาในประเด็น สาเหตุแห่งปัญหา ยุทธศาสตร์มวลชนและยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาของกองทัพบก ซึ่งน่าจะส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายการพัฒนาและการแก้ปัญหาชายแดนใต้ของรัฐบาลไทยในอนาคต สำหรับวิธีการวิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยหลักฐานเอกสารเพื่อศึกษาทัศนคติของกองทัพบกต้อประเด็นเหล่านี้คือ วารสารเสนาริบัติ์ และยุทธโษ จากการศึกษาพบว่า กองทัพบกได้ปรับเปลี่ยนทัศนคติปัญหาชายแดนใต้ในประเด็นสาเหตุแห่งปัญหา ตามทัศนะเดิมของกองทัพบกเป็นเรื่องการก่อการร้าย มาสู่การยอมรับมิติปัญหาประวัติศาสตร์ ความยุติธรรม ความเสมอภาคทางสังคมและเศรษฐกิจ ทางด้านประเด็นยุทธศาสตร์มวลชนพบว่าจากเดิมที่กลุ่มคนมุสลิมจะต้องถูกเฝ้ามองและจับตาจากฝ่ายรัฐ มาสู่การเน้นสร้างความเข้าใจและการเห็นพ้องกับความหลากหลายกับประชาชนในพื้นที่มากขึ้น และประเด็นด้านยุทธศาสตร์การแก้ปัญหา จากเดิมที่ใช้เพียงมิติทางด้านการทหารแก้ปัญหาในพื้นที่ชายแดนใต้ กองทัพบกได้ใช้แนวทางยุทธศาสตร์การพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจ เพื่อสร้างความร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่ให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น

คำสำคัญ :

ทัศนะ กองทัพบก ชายแดนใต้

Abstract

Objective of This research is to study the Army's point of view toward South Thailand insurgency during 2004-2010. The study will be focused on the causes of the problems, mass strategy and solution strategies of the Army. Which will lead to policies adjustment and remedy of south Thailand insurgency's policies of the government. The methodology will be qualitative approach by collecting data from document in order to study the Army's point of view toward such issues in Senatipat journal and Yodtakod journal. The research found that the Army has changed attitude toward the causes of insurgency from terrorism to acceptance of historic

problems, injustice, social and economic inequality. Moreover the result from the study of mass strategy shows that the army alters the way they closely keep an eye on Muslims to creation of more understanding and agreement with diversity of the people in the region. In addition to this, the research found that state agencies shifted the solution strategies from merely use of military approach to the usage of social and economic development strategies to create strong cooperation with the people in the area.

Keywords :

Point of view, Army, South Thailand Insurgency

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เริ่มคลี่คลายในห้วงเวลาหนึ่งทำให้มีการยุบหน่วยงานความมั่นคงที่รับผิดชอบควบคุมพื้นที่ ได้แก่ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และกองบัญชาการพลเรือน ตำรวจ ทหารที่ 43 (พตท.43) แต่เหตุการณ์การปล้นอาวุธจากกองพันพัฒนาที่ 4 อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส ในวันที่ 4 มกราคม พ.ศ.2547 ที่กลุ่มคนร้ายได้ใช้เวลาปฏิบัติการในเวลาอันสั้น และในปีเดียวกันคือ เหตุการณ์วันที่ 28 เมษายน เกิดกรณีกรือเซะ จังหวัดปัตตานี มีการเกิดการปะทะระหว่างเจ้าหน้าที่ทหารกับประชาชนบริเวณมัสยิดกรือเซะ รวมถึงเหตุการณ์วันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ.2547 กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบเข้าปะปนกับประชาชนจำนวนหนึ่งรวมตัวกันประท้วงที่หน้าสถานีตำรวจ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส และบุกบุกเข้าทำลายทรัพย์สินสถานที่ราชการ เพื่อกดดันให้ทางราชการปล่อยตัวผู้ต้องหาในคดีก่อความไม่สงบและเกิดการสลายการชุมนุม เป็นเหตุให้มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต ในเวลาต่อมาการสูญเสียยิ่งทวีมากขึ้น เนื่องจากการควบคุมตัวผู้เข้าร่วมชุมนุมด้วยยานพาหนะขนส่งที่ใช้มีจำนวนไม่พอต่อจำนวนผู้ถูกคุมตัว เกิดการเบียดเสียดและการถ่ายเทอากาศในรถไม่เพียงพอ ซึ่งทั้งเหตุการณ์ที่กรือเซะและตากใบมีผู้เสียชีวิตไปมากมาย ปรากฏการณ์เหล่านี้ได้สร้างรอยบาดแผลและความรู้สึกแค้นระหว่างประชาชนในพื้นที่กับเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งส่งผลต่อความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้ขยายตัวและยากแก่การควบคุม ดังนั้นกองทัพบกในฐานะหน่วยงานความมั่นคงที่มีศักยภาพความพร้อมทั้งงบประมาณ กำลังพลและอาวุธยุทโธปกรณ์มากที่สุด ถูกมอบหมายให้เป็นผู้รับภารกิจในการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้²

แนวคิดและทัศนคติเบื้องต้นของผู้นำกองทัพบก รวมถึงคณะทำงานระดับฝ่ายเสนาธิการ ได้วิเคราะห์และประมวลเหตุการณ์ความรุนแรง สถิติความสูญเสียชีวิต และทรัพย์สินของพื้นที่ชายแดนภาคใต้มีจำนวนสูง และวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนร้ายที่มีความซับซ้อนขึ้น เป็นในรูปแบบภายใต้วาทกรรม “การก่อการร้าย” ซึ่งถูกนิยามและเผยแพร่ออกไปสู่สาธารณชนภายนอก³ ความเชื่อดังกล่าวส่งผลให้กำลังพลของกองทัพบก รวมถึงเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงเข้าไปปฏิบัติการกิจควบคุมความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ตามยุทธวิธีด้านการทหาร ด้วยมุมมองความเข้าใจที่ไม่ครบถ้วน ผลที่ตามมาก่อให้เกิดความเสียหายทั้งงบประมาณที่กองทัพทุ่มลงไปและชีวิตเจ้าหน้าที่ทหาร ข้าราชการและประชาชน อีกทั้งการที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติ อาทิ ตำแหน่งแม่ทัพภาคที่ 4 ถูกโยกย้ายบ่อยครั้งเสมือนการถูกลงโทษส่งผลให้การแก้ปัญหาไม่มีเสถียรภาพและเกิดการกระทบกระทั่งระหว่าง

² สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง. 2548. “บทเรียนและแนวทาง แก้ไขปัญหา การก่อความไม่สงบ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้” หน้า ๑๑- ๑๙.

³ วาทกรรม มาจากคำว่า Discourse หมายถึงการสร้างความรู้ หรือการผลิตนิยามความรู้บางอย่างขึ้นมา เพื่อให้มีอำนาจในการกำหนดความจริงโปรดดูการวิเคราะห์วาทกรรมกระแสหลักได้ใน ไชยรัตน์ เจริญสินโอสถ.2542. “วาทกรรมการพัฒนา อำนาจ ความรู้ ความจริง และความเป็นอื่น”. กรุงเทพฯ:ศูนย์วิจัยและผลิตตำรามหาวิทยาลัยเกริก หน้า 19-42.

ฝ่ายการเมืองและกองทัพ⁴ แต่หลังเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงทางการเมืองในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2549 กองทัพบกมีบทบาท อำนาจต่อการตัดสินใจต่อการแก้ไขปัญหาชายแดนภาคใต้ อาทิ การฟื้นฟู ศอบต. และ พตท.43 ขึ้นมาอีกครั้ง ด้วยแนวคิดยุทธศาสตร์พระราชทาน เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา มาขับเคลื่อนเพื่อให้เป็นยุทธศาสตร์มวลชน ในการลดช่องว่างความหวาดระแวงระหว่างประชาชนในพื้นที่กับเจ้าหน้าที่ทหาร นับตั้งแต่ พ.ศ.2547-2553 กองทัพบกได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ ต่อปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลายมิติ อาทิ การเข้าถึงโอกาสทางสังคม ระบบการศึกษา ความยากจน ขาดการพัฒนาทำให้หลงผิดและถูกชักจูงเข้าเป็นแนวร่วมได้ง่าย นอกจากนี้ความไม่คุ้นเคย ต่อการทำความเข้าใจทางภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อทางศาสนาทำให้เกิดช่องว่างระหว่างกัน

เมื่อศึกษาแนวคิดของกลุ่มนายทหารสายวิชาการต่อมุมมองทัศนคติในการทำความเข้าใจและการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ในช่วง 7 ปี โดยผ่านบทความในวารสารเสนาริบัติ์และนิตยสารยุทธโกษ น่าจะส่งผลต่อกระบวนการรับทราบข้อมูลในเชิงลึกสำหรับผู้ในระดับสูงของกองทัพบก ในเชิงนโยบาย ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาต่อพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวได้อย่างเป็นระบบ บทความของเสนาริบัติ์และยุทธโกษที่ถูกเผยแพร่สู่สายตาแก่กำลังพลของกองทัพบกนั้น ได้พยายามคลำหาคำตอบและรู้เท่าทันต่อสาเหตุ ตลอดจนการแก้ไขปัญหา ตัวอย่างเช่น การศึกษารูปแบบวิธีการก่อการร้ายสากล วิธีการปฏิบัติต่อชาวมลายูในช่วงที่อยู่ภายใต้อาณานิคมของรัฐบาลอังกฤษ หรือการลงวิจัยในพื้นที่และสรุปผล เพื่อเป็นข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลในการกำหนด ยุทธศาสตร์การพัฒนาในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นงานศึกษาชิ้นนี้มีขึ้นเพื่อต้องการเน้นย้ำให้เห็นความสำคัญของทัศนะกองทัพบกได้ถ่ายทอด แนวคิดโดยคณะนายทหารสายวิชาการของกองทัพบกที่ประจำกรมยุทธศึกษาทหารบก ที่ประกอบไปด้วยคณาจารย์ของโรงเรียนเสนาริการทหารบกผ่านลงบทความ ต่อทัศนะเกี่ยวกับปัญหาชายแดนภาคใต้ในวารสารเสนาริบัติ์ ในขณะที่เดียวกันมีนิตยสารยุทธโกษ ที่เป็นนิตยสารที่เก่าแก่ที่สุดของกองทัพบกมีการถ่ายทอดผลงาน บทความของนายทหารกองทัพบกเช่นเดียวกันกับประเด็นเดียวกันที่เสนาริบัติ์ได้ศึกษา พบว่าทั้งสองสำนักความคิดให้ความตระหนักต่อปัญหาที่เกิดขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาทัศนะกองทัพบกต่อปัญหาชายแดนใต้ พ.ศ.2547-2553
2. ศึกษาทัศนะกองทัพบกต่อสาเหตุแห่งปัญหา ยุทธศาสตร์มวลชนและยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาของกองทัพบก

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหาศึกษาจากเอกสารบทความวิชาการในวารสารเสนาริบัติ์ และ นิตยสารยุทธโกษ โดยเลือกศึกษาบทความที่เกี่ยวข้องกับมุมมองทัศนะต่อสาเหตุแห่งปัญหา ยุทธศาสตร์มวลชน และการใช้ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาชายแดนภาคใต้
2. ศึกษาจากวารสารเสนาริบัติ์ ตั้งแต่ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน พ.ศ.2547 ถึง ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม พ.ศ.2553 และศึกษาจากนิตยสารยุทธโกษ ตั้งแต่ฉบับที่ 2 เดือนมกราคม-มีนาคม พ.ศ. 2547 ถึง ฉบับที่ 4 เดือน กรกฎาคม-กันยายน พ.ศ. 2553

⁴ ตั้งแต่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2544 ถึง 1 ตุลาคม พ.ศ. 2553 ในรอบสิบปีที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงผู้ดำรงตำแหน่งแม่ทัพภาคที่ 4 แล้วจำนวน 9 ท่าน สำหรับการโยกย้ายตำแหน่งนายทหารทหารประจำปี

วิธีการวิจัย

การศึกษาต่อประเด็นปัญหาชายแดนใต้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยได้ทำการเรียบเรียง รวบรวมหลักฐานเอกสารจากวารสารเสนารัตน์ และนิตยสารยุทธโกษ ซึ่งสามารถแจกแจงข้อมูลบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารเหล่านี้ได้ดังนี้ การรวบรวมเอกสารจาก แหล่งค้นหาเอกสารในห้องสมุดของหน่วยงานในกองทัพ ได้แก่ ห้องสมุดของ กรมยุทธศึกษาทหารบก ห้องสมุดโรงเรียนเสนาธิการทหารบก สำหรับห้องสมุดในสถาบันอุดมศึกษานั้นมักจะมีข้อมูล เอกสาร ที่ไม่ครบถ้วน เนื่องจากขาดระบบการจัดเก็บเอกสาร วารสารเก่า หรือมีเอกสารซ้ำกัน จะไม่นำรวมในงานวิจัยครั้งนี้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้วิจัยคาดว่าประโยชน์ขั้นต้นของงานศึกษาครั้งนี้ คือการทำความเข้าใจต่อทัศนะกองทัพบกต่อปัญหาชายแดนใต้ แก่วงวิชาการไทย และผู้สนใจอย่างสังเขป นอกจากนี้เพื่อเป็นพื้นฐานและช่องทางในการพัฒนาองค์ความรู้ ทิศทางในการศึกษาวิจัย เรื่อง ความรู้ความเข้าใจต่อปัญหาชายแดนใต้ ที่อาจสร้างแรงบันดาลใจแก่บุคคลผู้สนใจในปัจจุบัน และอนาคตมุ่งศึกษาค้นคว้าในสิ่งที่ตนเองรักและสนใจ เพื่อร่วมสร้างความเข้มแข็งให้แวดวงวิชาการไทยต่อไป

ในการศึกษาถึงทัศนะกองทัพบกต่อปัญหาชายแดนใต้ พ.ศ.2547-2553 ต้องทำความเข้าใจที่มาของกลุ่มทางความคิดในกองทัพบกที่สร้างยุทธศาสตร์เพื่อความมั่นคงของประเทศสำหรับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นดังเช่นเสนารัตน์ และยุทธโกษ เป็นช่องทางในการเผยแพร่บทความอันเป็นคุณประโยชน์แก่กำลังพลของกองทัพบก ซึ่งบุคคลและสังคมภายนอกควรได้รับทราบว่ามีมุมมองต่อปัญหาดังกล่าวเป็นอย่างไร ซึ่งอธิบายตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

การศึกษาบทบาท สถานภาพ วารสารเสนารัตน์และ นิตยสารยุทธโกษ

ในการศึกษาบทบาท สถานภาพวารสารเสนารัตน์ และนิตยสารยุทธโกษ เป็นสิ่งพิมพ์ที่เป็นเครื่องมือของกองทัพบกในการถ่ายทอดทัศนะมุมมองในทางการทหารและความมั่นคง โดยเฉพาะบทความต่อปัญหาชายแดนภาคใต้ที่ได้นำเสนอ ในช่วง พ.ศ. 2547-2553 นั้น น่าจะสะท้อนความคิดของกลุ่มคณะผู้นำทางความคิดของกองทัพบกได้แก่คณะนายทหารสายวิชาการ และนายทหารระดับสูงของกองทัพบกที่พยายามอธิบายเนื้อหา รายละเอียด ต่อประเด็นดังกล่าวสู่บทความที่เผยแพร่ น่าจะมีอิทธิพลทางความคิดต่อการปฏิบัติงานและการตัดสินใจของกลุ่มคณะทหารฝ่ายยุทธการการในพื้นที่ชายแดนใต้ ดังรายละเอียดที่เสนอ

เสนารัตน์

เสนารัตน์เป็นวารสารที่อยู่ภายใต้การดูแลของ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก ทำหน้าที่อบรมนายทหารสัญญาบัตรระดับชั้นนายพัน ขึ้นตรงต่อสถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง ต่อมาในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2552 สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูงได้ถูกยุบรวมกับกรมยุทธศึกษาทหารบก ด้วยเหตุผลเพื่อให้เกิดการบูรณาการและการพัฒนาด้านองค์ความรู้ วิทยาการต่าง ๆ ของกองทัพบก ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจุบันศูนย์พัฒนาหลักนิยมและยุทธศาสตร์ กรมยุทธศึกษาทหารบก (ศพท.ยศ.ทบ.) มีหน้าที่กำหนด และพัฒนาหลักนิยมของกองทัพบกในการวิจัย การศึกษาให้ทันสมัยรวมทั้งรับผิดชอบวารสารเสนารัตน์ ซึ่งมีการเผยแพร่บทความทางทหารและกองทัพบกออกไปแล้ว 60 ปี โดยเป็นวารสารราย 4 เดือน จะทำการตีพิมพ์ในปีละ 3 ฉบับ ซึ่งฉบับแรกมีกำหนดออกเดือน มกราคม-เมษายน ฉบับที่ 2 เริ่มเดือน พฤษภาคม-สิงหาคม และฉบับที่ 3 ของปีจะออกในช่วงเดือนกันยายน-ธันวาคม⁵

⁵ การสมัครเป็นสมาชิกสามารถดูรายละเอียดในวารสารเสนารัตน์ทุกฉบับ ซึ่งได้กำหนดวัตถุประสงค์ของวารสาร และอธิบายถึงสถานภาพของสมาชิกภาพด้วย

ดังนั้นผู้ที่ได้รับวารสารเสนาธิปัตย์ ต้องเป็นผู้ที่เข้าศึกษา หรือผ่านการอบรมทุกหลักสูตรในวิทยาลัย การทัพบก และโรงเรียนเสนาธิการทหารบก และศิษย์เก่าทุกราย หรือสมาชิกสัมพันธ์ ต้องเสียค่าบำรุงรายปีจำนวน 80 บาท สำหรับบุคคลภายนอกหากประสงค์เป็นสมาชิกต้องเสียค่าสมาชิกรายปีเป็นเงินจำนวน 180 บาท เมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของเสนาธิปัตย์พบว่า เป็นเครื่องมือเผยแพร่องค์ความรู้ งานวิจัยของกองทัพบก ประเด็น เฉพาะด้านยุทธวิธี การช่วยรบ ด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคง และหลักนิยมที่เกิดขึ้นใหม่⁶ นอกจากนี้ยังเป็นแนวทาง ให้ผู้ที่ประสงค์เข้าศึกษาในวิทยาลัยการทัพบก และโรงเรียนเสนาธิการทหารบกในอนาคตด้วย เมื่อมาศึกษาใน รายละเอียดของวารสาร พบว่าผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหลักนิยมและยุทธศาสตร์ กรมยุทธศึกษาทหารบก (ผอ.ศพท.ยศ.ทบ.) เป็นบรรณาธิการวารสารโดยตำแหน่ง⁷ ซึ่งในกองบรรณาธิการล้วนแต่เป็นผู้บริหารของ ศูนย์พัฒนาฯ แต่ในบทความที่ปรากฏผู้สวดาผู้อ่านนั้น ส่วนมากมักจะเป็นคณาจารย์ที่ประจำอยู่โรงเรียนเสนาธิการ ทหารบก มียศในระดับพันเอก มีสถานภาพระดับผู้อำนวยการกอง หรือฝ่ายเสนาธิการที่มีโอกาสเติบโตในหน้าที่ การงาน และบทบาทในการผลิตกรอบยุทธศาสตร์และหลักนิยมของกองทัพบกในอนาคต โดยประเด็นที่ศึกษา ตามวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาชายแดนภาคใต้ ได้รวบรวมเอกสารจำนวนบทความตั้งแต่ ฉบับที่ 1 พ.ศ.2547- ฉบับที่ 3 พ.ศ.2553 รวม 21 ฉบับ มี 41 บทความของจำนวนบทความวิชาการที่ตีพิมพ์ลง วารสารทั้งหมด 357 บทความ คิดเฉลี่ยแล้วพบว่าทุกๆ 8.70 บทความจะความถี่ของเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ชายแดนภาคใต้ ซึ่งในหนึ่งฉบับจะมีบทความด้านการทหารและความมั่นคงและบทความสาระทั่วไปโดย เฉลี่ยจำนวน 17.85 บทความ ดังนั้นเมื่อศึกษาถึงกลุ่มมันสมอง หรือกลุ่มคณะนายทหารของกองทัพบกที่ผลิต บทความลงในวารสารเสนาธิปัตย์สามารถแจกแจงรายชื่อผู้เขียนและจำนวนบทความตามตารางที่แสดงให้ เห็น ดังต่อไปนี้

รายชื่อ / หน่วยงาน/นักเขียนที่ปรากฏในบทความเสนาธิปัตย์ ตั้งแต่ฉบับที่ 1 พ.ศ.2547ถึงฉบับที่ 3 พ.ศ.2553	จำนวนบทความที่เกี่ยวข้อง ปัญหาชายแดนใต้ (41 บทความ)
พล.ต.กสิณ ทองใบใหญ่.	1
พ.อ.เฉลิมชนม์ ดวงกลาง, ภูเขาทอง (นามปากกา)	2 (1)
พ.อ. ดิลก ธีระเนตร	1
พ.อ. ดิษฐรัตน์ อมรวิวัฒน์	1
พ.อ. ดิเรก ดีประเสริฐ	6
พ.ท. หญิง ธนพรพรชัย เกษม	1
พ.อ. นพรัตน์ ชื่นประดับ	1
พ.อ. หญิงนางค์ คงเศรษฐกุล,พ.อ.หญิง พิมพ์พรรณ อุโฆษกิจ.	1
พ.อ.บรรจง ไชยลังกา	2
พ.อ.บุญรอด ศรีสมบัติ, หัวหน้าควง (นามปากกา)	5 (1)
ปวีศา วรสิริประภา	1
พ.อ.พร ภิเษก	1
พิชัย รัตนพล	1
พ.อ.วิสันติ สระศรีดา, ภูเขาทอง (นามปากกา)	2

⁶ หลักนิยม คือหลักวิธีการต่อสู้ที่เชื่อถือได้ และได้รับการยอมรับจากกองทัพบกแล้วว่า วิธีการรบที่ใช้จะชนะข้าศึก เป็นหลักนิยมที่มีบทเรียนมาแล้ว จากอดีตและได้รับการพัฒนาแล้ว ดูเพิ่มเติมใน กสิณ ทองใบใหญ่. พ.ล.ต. 2548. “ดับไฟใต้... เก็บจากกกกอลท์”. วารสาร เสนาธิปัตย์ 53 (2), 78-79.

⁷ ตำแหน่งนี้ในอดีตถูกเรียกว่า เสนาธิการสถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูงเมื่อครั้งยังไม่ได้ถูกยุบรวมกับกรมยุทธศึกษาทหารบกในปัจจุบัน โดยมี พลตรี ไพรัช ขยันสำราญ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหลักนิยมและยุทธศาสตร์ กรมยุทธศึกษาทหารบก

รายชื่อ / หน่วยงาน/นักเขียนที่ปรากฏในบทความเสนาธิปัตย์ ตั้งแต่ฉบับที่ 1 พ.ศ.2547ถึงฉบับที่ 3 พ.ศ.2553 (ต่อ)	จำนวนบทความที่เกี่ยวข้อง ปัญหาชายแดนใต้ (41 บทความ)
พ.อ.วีระชาติ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา	1
พล.ท.ไวพจน์ ศรีนวล.	2
พ.อ.ศิวัชรฐ์ เอ็มโกษา	1
พล.อ.ท.ศรีศักดิ์ สุจริตรธรรม	1
พ.อ.สมบัติ คุณยิ่งยศ	1
ส่วนบัณฑิตศึกษาโรงเรียนเสนาธิการทหารบก.	1
ส่วนวิจัยและพัฒนายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง	1
สำนักงานผู้ช่วยเสนาธิการทหารบกฝ่ายข่าว	1
พ.อ.อมรรักษ์ บุญนาค และ รสริน เกรย์.	1
พ.อ.อรรถสิทธิ์ หัตถิธรรม	1
อาจารย์อำนวยการส่วนวิชายุทธวิธี โรงเรียนเสนาธิการทหารบก	2

เมื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ของกลุ่มนักเขียนทั้งหมด พบว่าทั้งหมดล้วนมีหน้าที่ความสัมพันธ์ในสายงาน
แวดวงการศึกษาด้านความมั่นคงของกองทัพ หรือเป็นผู้มีประสบการณ์เคยร่วมคณะทำงานศึกษาแก้ไขปัญหาวิกฤต
พื้นที่ชายแดนใต้ ได้ถ่ายทอดทัศนะ แนวคิด สำหรับการปรับใช้ยุทธวิธีและยุทธศาสตร์ให้สถานการณ์มีความสงบ
ดีขึ้น และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของผู้ที่เป็นแกนนำหลักสำหรับการศึกษา ค้นคว้าและวิจัยพบว่ามี 4 ราย
ที่พยายามนำเสนอ ทฤษฎีความรู้ใหม่ ๆ ในด้านการจัดการปัญหาความมั่นคงของประเทศไทย อาทิ พ.อ. บุญรอด
ศรีสมบัติ⁸ ได้เขียนบทความในประเด็นรูปแบบการก่อร้ายสากล หรือวิธีแก้ปัญหามองการก่อความไม่สงบในพื้นที่
ชายแดนภาคใต้ จำนวน 5 บทความ และใช้นามปากกาว่า หัวหน้านาค สำหรับงานเขียนของตนเองด้วย

ขณะเดียวกันมีนักการทหารที่เผยแพร่บทความในวารสารเดียวกัน คือ พ.อ. ดิเรก ดีประเสริฐ⁹ ในงานเขียน
ของเขาปรากฏเรื่องราวการแก้ไขปัญหาชายแดนใต้ ได้แก่ การใช้ยุทธศาสตร์มวลชน และงานวิจัยสำหรับการประมวล
ผลการศึกษา สำหรับการพัฒนาองค์ความรู้ต่อการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ดังกล่าว มีจำนวน 6 บทความ นอกจากนี้
ยังดำรงตำแหน่ง อาจารย์อำนวยการส่วนวิชายุทธวิธี โรงเรียนเสนาธิการทหารบก มีบทความที่ตีพิมพ์ 2 บทความ
ในการใช้ชื่อตำแหน่งดังกล่าวเป็นผู้ถ่ายทอดบทความ นอกจากนี้ยังมี นายทหารที่เข้าใจต่อปัญหาในพื้นที่ชายแดน
ภาคใต้ ได้แก่ พ.อ.วิสันติ สระศรีดา¹⁰ ได้ถ่ายทอดงานเขียนถึงการไข่มุมมองและสาเหตุของการก่อความไม่สงบ
จำนวน 2 บทความ รวมทั้งบทความจากส่วนวิจัยและพัฒนายุทธศาสตร์ ที่ตนเองเป็นผู้บังคับบัญชาอีก 1 บทความ
รวมถึงบทบาทของนายทหารที่มีความเข้าใจและเชี่ยวชาญงานความมั่นคงในพื้นที่แถบคาบสมุทรมลายู
คือ พ.อ.เฉลิมชนม์ ดวงกลาง¹¹ สำเร็จการศึกษาจาก โรงเรียนเสนาธิการทหาร มาเลเซีย และผ่านหลักสูตร

⁸ พันเอกบุญรอด ศรีสมบัติ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งนายทหารปฏิบัติการทำการแทนอาจารย์อำนวยการส่วนวิชาปฏิบัติการพิเศษ โรงเรียน
เสนาธิการทหารบก สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ารุ่นที่ 32 เหล่าทหารราบ มีประสบการณ์ผ่านการศึกษาในต่าง
ประเทศ อาทิหลักสูตร Diploma Strategic Studies จากประเทศออสเตรเลีย

⁹ พันเอกดิเรก ดีประเสริฐ สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ารุ่นที่ 34 เหล่าทหารม้า และการจัดการดุขบัญญัติ สาขา
การจัดการภาครัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

¹⁰ พันเอกวิสันติ สระศรีดา สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ารุ่นที่ 33 เหล่าทหารปืนใหญ่ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งหัวหน้า
กองส่วนวิจัยและพัฒนายุทธศาสตร์ เคยร่วมคณะทำงานศูนย์ประเมินผล กองอำนวยการเสริมสร้างสันติสุข จังหวัดชายแดนภาคใต้

¹¹ พันเอกเฉลิมชนม์ ดวงกลาง อาจารย์หัวหน้ากอง โรงเรียนเสนาธิการทหารบก สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รุ่นที่
33 เหล่าทหารราบ เคยดำรงตำแหน่งสำคัญ อาทิ รองผู้บังคับกองพันทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ฯ ดูเพิ่มเติมใน เฉลิมชนม์ ดวงกลาง. พ.อ.
2551. “แสวงจุดร่วม สงวนจุดต่างในจังหวัดชายแดนภาคใต้”. วารสารเสนาธิปัตย์. 57(2), 20-32

ยุทธศาสตร์และความมั่นคง มหาวิทยาลัยมาลายา ได้อธิบายต่อประเด็นที่เกี่ยวข้องในสนธิสัญญาจำนวน 2 บทความ รวมทั้งยังใช้นามปากกา “ปอนะ” เพื่อการทำความเข้าใจต่อระบบการศึกษาของประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลาม ได้ชัดเจนอีก 1 บทความ

จากการตั้งข้อสังเกตพบว่า นายทหารที่ยกมาทั้ง 4 ท่าน นอกจากเป็นนายทหารระดับหัวกะทิของกองทัพบกแล้ว ยังสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าในรุ่นที่ใกล้เคียงกัน คือช่วง พ.ศ.2528-พ.ศ.2530 ซึ่งเป็นช่วงได้แนวคิดตกลึกหลักนิยมใหม่ของกองทัพบกในการใช้นโยบายยุทธศาสตร์ 66/23 ที่ถือว่าเป็นแนวคิดในการใช้การเอาชนะเหตุการณ์ความไม่สงบด้วยวิธีการไม่ต้องรบ ดังนั้นทัศนะมุมมองที่ได้รับการฝึกอบรมย่อมได้รับการถ่ายทอดไม่ต่างกัน อีกทั้งวิธีคิดและมุมมองของเหล่าทหารที่สังกัดสามารถบูรณาการความในเชิงการวางยุทธศาสตร์และยุทธวิธี ดังที่ปรากฏในบทความของนายทหารทั้งสี่ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้นายทหารกลุ่มดังกล่าวยังเป็นอาจารย์ประจำโรงเรียนเสนาธิการทหารบก สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ประสบการณ์ ชุดความรู้ให้กับนักเรียนนายทหารที่เข้าอบรม ในโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ซึ่งสิ่งที่ผู้เรียนได้รับย่อมส่งผลต่อมุมมองและทัศนคติใหม่ในการแก้ไขปัญหาชายแดนภาคใต้ ดังนั้นสนธิสัญญาเป็นวารสาร ที่ถ่ายทอดองค์ความรู้แบบองค์รวมด้านการแก้ไขปัญหาดังกล่าวแก่นายทหารที่จะเติบโตก้าวหน้าเป็นผู้บังคับบัญชาที่มีอนาคตของกองทัพบกต่อไป

ยุทธโศก

เป็นนิตยสารฉบับแรกและเก่าแก่ที่สุดของกองทัพบก โดยฉบับปฐมฤกษ์ออกสู่สายตาสาธารณชนเมื่อวันพุธที่ 21 กันยายน พ.ศ.2435 โดยมีความหมายว่า “คลังแห่งการรบ” บทความส่วนใหญ่จะเป็นบทความทางการทหาร¹² ยุทธโศกอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของกรมยุทธศึกษาทหารบก เป็นนิตยสารรายสามเดือน จะเริ่มฉบับแรกในเดือนตุลาคม – ธันวาคม สำหรับฉบับที่สองกำหนดออกเดือน มกราคม – มีนาคม ฉบับที่สามออกเดือน เมษายน – มิถุนายน และฉบับที่สี่ออกเดือน กรกฎาคม – กันยายน สำหรับการเป็นสมาชิกนิตยสารยุทธโศกนั้นผู้ที่ได้รับต้องเป็นนายทหารระดับสัญญาบัตรของกองทัพบกทุกคน ตั้งแต่ยศระดับร้อยตรีขึ้นไป ต้องเสียค่าบำรุงปีละ 80 บาท โดยหักจากเงินเดือนของกำลังพลทุกนาย ค่าบำรุงสมาชิกรายปี สำหรับสถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานราชการภายนอกมีความประสงค์ที่จะรับนิตยสารยุทธโศกนั้นไม่ต้องเสียค่าบำรุงสมาชิกรายปี

เมื่อเข้ามาศึกษารายละเอียดข้างในนิตยสารพบว่าไม่มีนักวิชาการประจำกองบรรณาธิการ ซึ่งมีเพียงบรรณาธิการและผู้ช่วยบรรณาธิการทำหน้าที่ รวบรวมและรับบทความที่ส่งมาจากนายทหารและอดีตข้าราชการทหารของกองทัพบกมาให้พิจารณา ซึ่งบทความที่ลงตีพิมพ์เป็นลักษณะ “ข่าจร” มากกว่า แต่ในขณะเดียวกันเปิดพื้นที่ให้พลเรือน และนักวิชาการภายนอกสามารถส่งบทความ เพื่อถ่ายทอดเป็นวิทยาทานความรู้ แก่กำลังพลของกองทัพบก ในยุทธโศกมีการจัดรูปแบบบทความออกเป็นสี่หมวดตามหน้าสารบัญ หมวดแรกจะเป็นเรื่องบทความสารคดีเทิดพระเกียรติ หรือ นโยบายของผู้บัญชาการทหารบก ซึ่งมักขยายความจากหน้าปก หมวดที่สอง จะเป็นบทความสารคดีทางทหาร อาทิความมั่นคง หรือวิทยาการความรู้ต่าง ๆ ในกองทัพ หมวดที่สาม เป็นเรื่องสั้น ปกิณกะ จะเป็นเรื่องเกร็ดน่ารู้ทั่วไปในสังคม หรือมีบทความของอดีตเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบกอยู่ในหมวดนี้อย่างสม่ำเสมอ¹³ และหมวดสุดท้ายเป็นภาพข่าวกิจกรรมภายในของผู้บังคับบัญชาในกรมยุทธศึกษาทหารบก รวมถึงภาพข่าวของผู้บังคับบัญชาในระดับสูงของกองทัพบกด้วย จากการวิเคราะห์ในการจัดวางหมวดหมู่บทความในลักษณะอย่างนี้ เพื่อสร้างความหลากหลายความน่าสนใจต่อกำลังพลของกองทัพบก โดยเฉพาะนายทหารสัญญาบัตรที่เข้ารับการบรรจุใหม่ ดังนั้นในการรวบรวมเอกสารบทความที่เกี่ยวข้อง ปัญหาชายแดน

¹² รายละเอียดของประวัติ นิตยสารยุทธโศก รวมถึงรายชื่อคณะผู้จัดทำมีอยู่ปรากฏทุกฉบับ สามารถเข้าไปดูได้ที่ http://www.atc-rta.com/Yodtakod/Yutakod_119_3_54.htm

¹³ พลเอกอาทอม โลหิตกุล อดีตเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก ดำรงตำแหน่งในช่วง พ.ศ.2547-2548 เมื่อเกษียณอายุราชการท่านมักส่งบทความประเภท เรื่องเล่าตลกขำขัน และประสบการณ์การทำงานในช่วงเวลาที่อยู่ในรับราชการกองทัพ

ภาคใต้ ตั้งแต่ฉบับที่สอง เดือนมกราคม – มีนาคม พ.ศ. 2547 จนถึงฉบับที่สี่ เดือนกรกฎาคม – กันยายน พ.ศ.2553 พบ 15 บทความ จากบทความทางทหารที่ตีพิมพ์ทั้งหมด 409 บทความ คิดเฉลี่ยได้ 27.26 บทความ จะมีบทความที่เกี่ยวข้องกับปัญหาชายแดนภาคใต้ปรากฏ 1 บทความ ซึ่งจำนวนบทความที่ลงในยุทธโศกะนั้นมีค่าเฉลี่ย 15.14 บทความ เมื่อศึกษาถึงจำนวนบทความ หรือกลุ่มคณะนายทหารของกองทัพบกที่ผลิตบทความลงในนิตยสารยุทธโศกสามารถแยกรายชื่อและจำนวนบทความตามตารางที่แสดงให้เห็นดังต่อไปนี้

รายชื่อ / หน่วยงาน/นักเขียนที่ปรากฏในบทความยุทธโศก ตั้งแต่ฉบับที่ 2 พ.ศ.2547ถึงฉบับที่ 4 พ.ศ.2553	จำนวนบทความที่เกี่ยวข้อง ปัญหาชายแดนใต้ (15 บทความ)
กองการฝึกกรมยุทธศึกษาทหารบก.	1
พล.อ.ชาญชัย สุนทรเทศ	4
พ.ต.ธีรยุทธ สุขมี.	1
พ.อ.ปริญญา ฉายดิลก.	4
วีราทร วาราวอ.	4
พ.อ.อินทวัชร ลีจินดา.	1

ในตารางที่ปรากฏแสดงให้เห็นว่าจำนวนบทความที่เกี่ยวข้องมีปริมาณที่น้อยมาก เนื้อหาที่พบทั่วไปเป็นการสรุปผลการปฏิบัติการกิจของเจ้าหน้าที่ทหาร การเสนอแนะทางยุทธศาสตร์และยุทธวิธีการแก้ปัญหา รวมถึงการรายงานสถานการณ์ให้แก่ผู้อ่านรับทราบ และเมื่อพิจารณาคณะบุคคลที่ส่งบทความลงนิตยสารยุทธโศก ต่อประเด็นที่ศึกษาพบว่า มี 3 รายที่ผลิตบทความออกมารวมกันได้ 12 บทความจากทั้งหมด 15 บทความ ตามตารางที่แสดง ได้แก่ พล.อ. ชาญชัย สุนทรเทศ¹⁴ ได้ใช้ความรู้ที่รับราชการมาถ่ายทอดเนื้อหาด้านยุทธศาสตร์ และยุทธวิธีในการแก้ไขปัญหาชายแดนใต้ จำนวน 4 บทความ ซึ่งอธิบายการเอาชนะความรุนแรงด้วยการเอาชนะใจคนในพื้นที่ก่อน จึงจะดำเนินการด้วยวิธียุทธศาสตร์ทางทหารควบคู่กันไป ในขณะที่ วีราทร วาราวอ เป็นพลเรือนคนเดียวที่บทความได้รับการพิมพ์ถึง 4 บทความ ซึ่งเป็นเรื่องความรู้ ความเข้าใจและการใช้ภาษายาวีให้กำลังพลกองทัพบกได้รับทราบและถือเป็นเกร็ดความรู้ใหม่สำหรับบุคลากรของกองทัพบกที่เข้าใจภาษายาวีน่าจะมีจำนวนน้อยมากจึงมีบทความจากบุคคลภายนอก ที่สามารถลงเผยแพร่บทความได้ต่อเนื่องตลอดปี กองบรรณาธิการคงพิจารณาเพื่อริเริ่มการสื่อสารและสร้างความเข้าใจต่อประชาชนในพื้นที่ให้ถูกต้อง¹⁵ สำหรับนายทหารอีกท่านที่เข้าไปสังเกตการณ์ในพื้นที่ชายแดนภาคใต้กว่า 2 ปี ได้ปฏิบัติงานด้านมวลชนสัมพันธ์ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 คือ พ.อ.ปริญญา ฉายดิลก ได้บรรยายสถานการณ์ความรุนแรงและค้นพบวิธีการจัดการบริหารงานด้านภาคประชาสังคมในพื้นที่จำนวน 4 บทความ จากการเข้าไปฝังตัวในพื้นที่ตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ.2551¹⁶

¹⁴ พลเอกชาญชัย สุนทรเทศ อดีตเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก ดำรงตำแหน่งในช่วง พ.ศ.2548-2549 เคยดำรงตำแหน่งสำคัญในกองทัพบก อาทิ เจ้ากรมยุทธการทหารบก, รองแม่ทัพภาคที่ 3 บทความของท่านมีปรากฏในยุทธโศก โดยสามารถดูตัวอย่าง

¹⁵ บทความได้ที่ ชาญชัย สุนทรเทศ, พล.อ.2551. “ดับไฟใต้” ด้วยยุทธวิธีสร้างความเข้าใจ”. ยุทธโศก. 117(1), 36-43. ขออนุญาตยกตัวอย่างบทความของ วีราทร สามารถดูรายละเอียดใน วีราทร วาราวอ. 2548. “ภาษาสัมพันธ์ เจริญพาที อักษรวิจิ (ภาษายาวี) ตอนที่ 1”. ยุทธโศก. 114 (4),24-45.

¹⁶ พันเอกปริญญา ฉายดิลก ดำรงตำแหน่งนายทหารประชาสัมพันธ์ และนายทหารปฏิบัติการข่าวสาร กองบัญชาการผสมพลเรือนตำรวจทหาร ดุราสายละเอียดใน ปริญญา ฉายดิลก. พ.อ. 2553. “ช้างที่เรียกว่า จชต.: ๒ ปีที่ผมนได้คล่ำ”. ยุทธโศก. 119 (1), 48-57.

จากการวิเคราะห์เห็นว่า ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาชายแดนภาคใต้ของยุทธโศกในรอบ 7 ปีมีปริมาณบทความที่น้อยมาก อาจส่งผลต่อกลุ่มนายทหารส่วนใหญ่ของกองทัพบกที่ได้รับข้อมูลส่วนใหญ่มากกว่าข้อมูลจากยุทธโศก ซึ่งจำนวนกำลังพลส่วนหนึ่งจะต้องลงไปปฏิบัติงานในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ด้วยจำนวนข้อมูลและเนื้อหาที่ไม่เพียงพอ อาจไม่สามารถทำความเข้าใจบริบทหรือสังเคราะห์ปัญหาที่แท้จริงได้ซึ่งน่ามีผลต่อทัศนคติของนายทหารระดับปฏิบัติการได้ ซึ่งเป็นไปได้ว่ายุทธโศกต้องรักษาสถานกลุ่มผู้อ่านให้ความหลากหลาย จึงจำเป็นต้องนำเสนอศาสตร์ สาระความรู้ด้านอื่น ๆ ที่ไม่ได้เน้นเฉพาะเนื้อหาทางวิชาการอย่างเดียว ขณะที่เสนานิปัตย์มีบทบาทในการอธิบายเนื้อหาเชิงลึกมากกว่า สำหรับนักเรียนนายทหารที่ผ่านการอบรมของโรงเรียนเสนานิการทหารบก (มีลำดับยศตั้งแต่ พันตรีขึ้นไป) สามารถเข้าถึงคลังข้อมูลและวิธีการแก้ไขปัญหามากกว่า โดยเฉพาะบทความที่ปรากฏในเสนานิปัตย์ ทฤษฎีแนวคิด และองค์ความรู้ต่าง ๆ การแก้ปัญหาชายแดนภาคใต้ถูกบรรจุในหลักสูตรอบรม เพื่อใช้ในงานยุทธศาสตร์ระดับฝ่ายเสนานิการ โดยวิธีคิดและมุมมองอาจมีความเข้าใจ แตกต่างจากกลุ่มนายทหารฝ่ายปฏิบัติงานได้ ซึ่งอาจส่งผลต่อความไม่เป็นเอกภาพในการทำงานกับเจ้าหน้าที่และหน่วยงานทหารในพื้นที่ต่อแก้ไขปัญหาความสงบสุขอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษา

ได้อธิบายผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยมีดังนี้

1.สาเหตุแห่งปัญหา

เหตุการณ์วิกฤตความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนใต้ได้สะท้อนต่อเนื่องถึงความไม่พอใจของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อภาครัฐ ก่อให้เกิดปัญหาในหลายมิติ ดังปัจจัยสาเหตุดังต่อไปนี้

1.1 ชุดความเชื่อทางประวัติศาสตร์

ปัญหาต่อเนื่องทางทัศนคติของชนชั้นนำและระบบการศึกษาในสังคมไทย ถูกปลูกฝังให้มีจิตใจเป็นผู้รักชาติและการสร้างจิตนาการความเป็นรัฐชาติอย่างสมบูรณ์ เมื่อใดที่มีกลุ่มคณะหรือบุคคลที่มีความคิดเห็นที่แตกต่าง หรือขัดกับทัศนคติที่ตนเองดำรงอยู่จะถูกมองแปลกแยกและถูกทำให้กลายเป็นอื่น ดังนั้นปมปัญหาทางประวัติศาสตร์ที่ถูกถ่ายทอดออกมาด้านเดียวจากผู้มีอำนาจ ส่งผลให้ความรู้สึกดีขลุ่ยทางประวัติศาสตร์ของคนไทยส่วนใหญ่ รู้สึกภาคภูมิใจและมีความเชื่อต่อความยิ่งใหญ่ของอาณาจักรสยามโบราณผ่านระบบการศึกษาส่วนกลางที่มีต่อเนื่องยาวนาน โดยปราศจากการยอมรับและความเข้าใจอัตลักษณ์ตัวตน วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ในประเทศไทย ดังกรณีบทความของเสนานิปัตย์ เรื่องรัฐปัตตานี กับการก่อการร้ายแบ่งแยกดินแดน ได้สะท้อนภาพของพื้นที่ดังกล่าวอยู่ภายใต้ฐานะของหัวเมืองประเทศราชมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย มีการส่งดอกไม้เงินดอกไม้ทอง มาแสดงความภักดีในทุกๆ 3 ปี ผู้เขียนได้อธิบายถึง ความพยายามของรัฐปัตตานีแสดงท่าทีถอยห่าง ยามเมื่อสยามตกอยู่ภาวะสงครามหรือสภาพบ้านเมืองอ่อนแอ จินตนาการเหล่านี้ถูกผลิตซ้ำออกมาเมื่อเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้ตั้งแต่ พ.ศ. 2547 เอกสารที่ใช้อ้างอิงในการบทความชิ้นนี้มาจากเอกสารเรื่องมณฑลปัตตานีของ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ซึ่งได้นิพนธ์มุมมองในแง่ประวัติศาสตร์ชาตินิยม รวมทั้งเอกสารเรื่องชนกลุ่มน้อยกับการแบ่งแยกดินแดน โดย ศิลปชัย ชาญเฉลิม หรือนายหนวยย เป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับผู้นำในกองทัพและเป็นกระบอกเสียงที่ทรงพละการภาพ ในการอธิบายแ่งคิดด้านประวัติศาสตร์ความรู้สึกสำนึกรัฐชาติ¹⁷ ซึ่งชุดความเชื่อดังกล่าวแสดงผลสะท้อนความรู้สึกหวงแหนดินแดน อธิปไตยของชาติถูกบรรจุไว้ในกระบวนทัศน์ของชนชั้นนำในสังคมไทย โดยเฉพาะผู้นำกองทัพยุคทุกสมัยและมีผลต่อทัศนคติของกำลังพลในกองทัพบกมาอย่างยาวนาน อย่างไรก็ตามแนวคิดดังกล่าวได้ถูกคลี่คลายด้วยข้อมูลที่เปิดเผยกว้าง

¹⁷ ศรีศักดิ์ สุจริตธรรม.พล.อ.ท. 2549. "รัฐปัตตานีกับการก่อการร้ายแบ่งแยกดินแดน".วารสารเสนานิปัตย์. 55 (1), 9-13.

รอบด้านมากขึ้นจากนักวิชาการของกองทัพบกหลายท่านได้หยิบยก ทฤษฎีแนวคิดการทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ในพื้นที่ชายแดนใต้ ซึ่งในหลายบทความได้อ้างอิงเอกสารจากนักวิชาการที่มีความเข้าใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว ที่มีผลกระทบต่อประชาชนมุสลิมในพื้นที่ อาทิจ รุญ มะลูลิม และ อิมรอน มะลูลิม โดยในบทความของ พ.อ.เฉลิมชนม์ ดวงกลาง ได้อธิบายถึง “ความสำนึกในประวัติศาสตร์” รวมถึงการวิจารณ์รัฐไทยในอดีตปฏิเสธการยอมรับประวัติศาสตร์ร่วมของคนในพื้นที่ มีผลให้การไม่ยอมรับความรู้สึกนึกคิดกลายเป็นเงื่อนไขหนึ่งของการก่อความไม่สงบนำมาเป็นเครื่องมือในการต่อต้านเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคง¹⁸

1.2 ผลกระทบทางการเมืองการปกครอง

การที่ภาครัฐได้ใช้นโยบายผสมผสานการกลืนทางวัฒนธรรมมาตั้งแต่อดีต ย่อมทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความระแวงกับฝ่ายรัฐที่พยายามลดทอนพื้นที่ทางวัฒนธรรมสังคมที่สืบทอดมายาวนาน รวมทั้งความจริงใจที่ภาครัฐแสดงออกมาบ่งบอกถึงการไม่ตระหนักให้ความสำคัญกับปัญหาของประชาชน ซึ่งในอดีตภาคราชการส่วนกลางมักจะส่งข้าราชการที่ไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ เช่นการถูกลงโทษให้รับราชการในพื้นที่ห่างไกลความเจริญหรือข้าราชการฝ่ายความมั่นคงที่เพ่งสำเร็จการศึกษามักเป็นผู้มีผลการเรียนลำดับท้ายให้มาประจำในพื้นที่ อีกทั้งขาดความรู้ความเข้าใจต่อวัฒนธรรมของชุมชนและปัญหารากเหง้าในพื้นที่¹⁹ จนบางครั้งข้าราชการยังใช้อิทธิพลในหน้าที่กระทำผิดกฎหมายเสียเอง นอกจากนี้ยังมีทัศนคติไม่ดีต่อประชาชนในพื้นที่ ที่มาติดต่อการรับบริการจากรัฐ ซึ่งเจ้าหน้าที่ขาดมิติการทำความเข้าใจวัฒนธรรมศาสนาอิสลาม เช่นกรณีประชาชนมีคดีความในชั้นศาล เจ้าหน้าที่รัฐมีหน้าที่พิจารณาคดีเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ในคดีแบ่งทรัพย์สินมรดก มักตัดสินคดีขัดกับหลักศาสนาอิสลามเนื่องจากบางครอบครัวสามี มีภรรยามากกว่าหนึ่งคน ซึ่งอาจนำผลลัพธ์มาสู่ความแตกแยกในครอบครัว หรือกรณีที่เจ้าหน้าที่รัฐ ร่วมมือกับนายทุน ผู้มีอิทธิพล บุกรุกสวนดุซง ซึ่งเป็นพื้นที่ใช้สอยทรัพยากรร่วมกันของคนในชุมชนโดยไม่มีการถือครองโฉนดที่ดิน ซึ่งวัฒนธรรมชุมชนนี้มีมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษมาช้านานแล้ว แต่ผู้บุกรุกได้ใช้อิทธิพลอำนาจรัฐและกฎหมายเข้าถือครองในหลายพื้นที่ อีกทั้งนักการเมืองท้องถิ่นและระดับชาติแม้บางครั้งจะมีตำแหน่งในฝ่ายบริหาร ไม่สามารถเป็นปากเป็นเสียงเพื่อแก้ไขความขัดแย้งของประชาชนกับภาครัฐได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่รัฐ ไม่สามารถดำเนินคดีเอาผิดได้ ด้วยปัญหาการบริหารความยุติธรรมมีปัญหาและสะสมมายาวนาน กลายเป็นช่องว่างให้ประชาชนส่วนหนึ่งที่รู้สึกไม่ได้รับความยุติธรรมและความเสมอภาคที่ควรได้รับ ดังนั้นความรู้สึกต้องการปลดแอกไม่ยอมรับการปกครองจากรัฐ จึงทำให้เกิดกลายเป็นเงื่อนไขเกิดแนวร่วมที่ใช้ความรุนแรงต่อต้านอำนาจรัฐในทางสัญลักษณ์เมื่อดำเนินการภารกิจเสร็จสิ้น เช่นการลอบวางเพลิง ทำลายทรัพย์สินและมีการวางเครื่องหมายประจำกลุ่มเพื่อแสดงความรับผิดชอบซึ่งชี้ให้เห็นถึงความอ่อนแอของฝ่ายรัฐในการรักษาความสงบพื้นที่ในหลายครั้งหลายครา โดยเฉพาะปี พ.ศ.2547 เกิดเหตุการณ์ใหญ่ 3 ครั้งคือการปล้นปืนจากค่ายทหาร เหตุการณ์ที่อำเภอตากใบจังหวัดนราธิวาส และกรณีกรือเซะ ที่จังหวัดปัตตานี

ด้วยเหตุปัจจัยเหล่านี้เป็นเหตุให้กองทัพบกได้ทำการศึกษารูปแบบ วิธีการและลักษณะถึงความเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อความรุนแรงในการสร้างสถานการณ์ต่อพื้นที่ชายแดนภาคใต้เข้าข่ายของการก่อการร้าย หรือไม่ ในทัศนะความเชื่อเบื้องต้นของนักการทหารคำว่า “ผู้ก่อการร้าย” ตามวาทกรรมที่ถูกผลิตซ้ำจากประสบการณ์ในอดีต พบว่าคำดังกล่าวปรากฏในพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ.2495 หรือ “ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์” สันนิษฐานว่ามาจากฐานความคิด 2 ชุดโดยชุดความคิดแรก เกี่ยวข้องกับหลักความเชื่อ

¹⁸ เฉลิมชนม์ ดวงกลาง. พ.อ.2551. “แสงจตุรร่วม สงวนจุดต่างในจังหวัดชายแดนภาคใต้”. วารสารเสนาริบัติ. 57 (2), 20-32.

¹⁹ วิสันติ สระศรีตา.พ.อ. 2551. “มุมมองในการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ตอนที่ ๑)”.วารสารเสนาริบัติ. 57(1), 22-33.

ทางพุทธศาสนาที่อธิบายความแตกต่างระหว่าง “คนดี” และ “คนร้าย” และฐานความคิดชุดที่สอง อธิบายในแง่หลักนิติศาสตร์ ระบุถึงบุคคลที่กระทำผิดกฎหมายเป็น คนร้าย หรือ โจรผู้ร้าย มีความเป็นไปได้ที่คำว่า “ผู้ก่อการร้าย” ถูกใช้เรื่อยมาเมื่อสถานการณ์ภายในประเทศไม่มีความสงบและถูกท้าทาย จากความเชื่ออุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันและวาทกรรมความเชื่อชุดนี้ได้ตอกย้ำให้เห็นถึงเมื่อทางราชการได้ใช้เรียกกลุ่มผู้ก่อเหตุในพื้นที่ภาคใต้ว่า ขบวนการโจรก่อการร้าย (ขจก.) ในปี พ.ศ.2515 และถูกเปลี่ยนชื่ออีกครั้งในปี พ.ศ.2538 ว่าเป็น “โจรก่อการร้าย” ฝ่ายรัฐและกองทัพต้องการลดความสำคัญ อาจส่งผลต่อจิตวิทยาการเมืองกับประชาชนในพื้นที่ แม้ต่อมาหลังเหตุการณ์ปล้นอาวุธจากค่ายทหาร เมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ.2547 ว่าลักษณะดังกล่าวเข้าข่ายความหมาย “การก่อการร้าย” หรือ “การก่อความไม่สงบ” ตามข้อสันนิษฐานดังกล่าว พ.อ.บุญรอด ศรีสมบัติ ได้แยกแยะเปรียบเทียบความรุนแรงและวิธีการปฏิบัติการแทบแยกกันไม่ออก เช่นการลอบวางเพลิง ลอบวางระเบิด ลอบสังหาร และการปล้นและยึดทรัพย์ แต่จุดมุ่งหมายของ 2 กลุ่มนี้มีความแตกต่างกัน การก่อการร้ายหวังผลทางการเมือง เพื่ออุดมการณ์ลัทธิทางการเมือง หรือศาสนา แต่จุดมุ่งหมายของการก่อความไม่สงบต้องการเพิ่มอำนาจทางการเมืองของกลุ่มตน การยึดครองอำนาจรัฐและแบ่งแยกดินแดน เมื่อดูจากการประมวลวิธีการเคลื่อนไหวในรูปแบบเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าเป็นการก่อการร้าย ซึ่งกองทัพพบได้เรียกชื่อนี้มานับตั้งแต่นั้น²⁰ ขณะที่ พ.ท.หญิง ธนพรพร ชัยเกษม ได้แปลสรุป หนังสือ Conflict and Terrorism in Southern Thailand ที่เขียนขึ้นในปี พ.ศ.2548 โดยนักวิชาการชาวสิงคโปร์ว่า รูปแบบการใช้ความรุนแรงของผู้ก่อความไม่สงบนั้นน่าจะมีการเชื่อมโยงจากเครือข่ายภายนอก ระหว่างกลุ่มผู้ก่อความสงบด้วยกันไม่ว่าอุดมการณ์ งบประมาณที่ใช้ในการเคลื่อนไหว หรือการฝึกอบรมในต่างประเทศ ซึ่งพาดพิงไปถึงประเทศในกลุ่มอาเซียน เช่นมาเลเซีย อินโดนีเซีย และภาคใต้ของฟิลิปปินส์²¹ ว่าเป็นฐานของสมุทก้างในการเตรียมพร้อมการก่อความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้ เมื่อกองทัพพบศึกษาลึกลงไปพบปัจจัยที่ทำให้เกิดความรุนแรงบ่อยครั้งเนื่องมาจากความไม่พอใจในการเรียกร้องความเป็นธรรม การขาดโอกาสเข้าถึงการบริการขั้นพื้นฐานทางสังคมที่รัฐจัดสรรให้ซึ่งจะต้องหาทางเยียวยาแก้ปัญหาต่อไป

1.3 ระบบการศึกษา

ในอดีตที่ผ่านมาภาครัฐและฝ่ายความมั่นคงขาดความเข้าใจต่อระบบการเรียนการสอนของโรงเรียนสอนศาสนา หรือ ปอเนาะ และเฝ้าจับตาคความเคลื่อนไหวในทิศทางที่จะบั่นทอนเสถียรภาพความมั่นคงของรัฐ ในประเด็นที่อาจมีการปลุกฝังทัศนคติที่ไม่เหมาะสมแต่ในความเป็นจริง สถานศึกษาเหล่านี้เป็นที่ยินยอมของผู้ปกครองที่มีฐานะยากจนศึกษาจนกระทั่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนสอนศาสนา เนื่องจากไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการศึกษา แต่อาจมีการแลกเปลี่ยนเป็นแรงงานช่วยงานครอบครัวได้เสีย โดยเปรียบเทียบกับระบบการเรียนการสอนที่บริหารจัดการโดยภาครัฐที่เน้นการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบหลักสูตรภาษาไทย ไม่ตอบสนองการศึกษาให้กับชุมชนเนื่องจากขัดกับหลักวิถีชีวิตซึ่งใช้ภาษายาวีในชีวิตประจำวัน ทำให้เยาวชนส่วนหนึ่งถูกผลักไสออกไปศึกษาต่อยังประเทศมุสลิมอื่น ๆ รวมทั้งความอ่อนแอในการจัดการบริหารระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รองรับการตอบสนองสำหรับชุมชนในพื้นที่ขาดแคลนทั้งอุปกรณ์การเรียน งบประมาณการพัฒนาและบุคลากรครูที่มีประสิทธิภาพ และมีผู้ปกครองส่วนหนึ่งยังนิยมส่งเสริมบุตรหลานศึกษาต่อด้านการศึกษาเพื่อเป็นจบมาเป็น โต๊ะครู ซึ่งเป็นค่านิยมที่ได้รับการยอมรับศรัทธาต่อคนในชุมชน นอกจากนี้เยาวชนที่ไม่ได้ศึกษาต่อ อาจถูกชักจูงเข้าสู่วงจรธุรกิจผิดกฎหมาย อาทียาเสพติด ซึ่งก่อปัญหาให้กับชุมชนในพื้นที่อย่างมาก

²⁰ บุญรอด ศรีสมบัติ.พ.อ.2547. “การก่อการร้ายในประเทศ: แง่คิดทางวิชาการ”. วารสารเสนานิปัตย์. 53(2), 57-61.

²¹ ธนพรพร ชัยเกษม. พ.ท.หญิง.2553. “ความขัดแย้งและการก่อการร้ายทางภาคใต้ของไทย”.วารสารเสนานิปัตย์. 59 (3), 117-130.

1.4 การพัฒนาทางเศรษฐกิจ

นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่แบบบริกรนั้น พบว่าไม่สามารถสร้างรายได้ให้คนส่วนใหญ่ได้ กลายเป็นคนว่างงาน ส่งผลกระทบต่อจิตวิทยาสังคมของชุมชนที่ผูกพันกับโครงสร้างเศรษฐกิจดั้งเดิม ทั้งนี้ทักษะความคุ้นเคยของแรงงานในพื้นที่ยังอยู่ในภาคเกษตรกรรม ส่วนในภาคอุตสาหกรรมเป็นเรื่องใหม่สำหรับประชาชน และไม่คุ้นเคยจึงมีส่วนร่วมน้อย ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดนได้ส่วนใหญ่ตกอยู่ในมือกลุ่มทุนคนไทยเชื้อสายจีน โครงการต่าง ๆ ที่ภาครัฐนำเสนอไม่ได้รับการตอบสนอง ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ในขณะที่ภาคเกษตรกรรมอาทิจากการทำการประมง ยางพารา ภาครัฐไม่ได้ให้การสนับสนุนเทคโนโลยีขั้นสูงในการพัฒนาทักษะให้กับแรงงานอย่างเพียงพอ อีกทั้งยังถูกกลุ่มนายทุนบุกรุกแย่งชิงทรัพยากรด้วยเครื่องมือที่ทันสมัยกว่า เช่น การทำธุรกิจประมงส่งผลต่อฐานะ รายได้ค่าครองชีพแก่ชุมชนอย่างรุนแรง ซึ่งเป็นเหตุให้แรงงานส่วนหนึ่งถูกผลักดันไปประกอบอาชีพรับจ้างในประเทศเพื่อนบ้านที่มีค่าตอบแทนสูงกว่า รวมทั้งมีวิถีชีวิตวัฒนธรรมเดียวกัน

งานวิจัยของ พ.อ.ดิเรก ดิประเสริฐ รายงานว่ารายได้ของประชาชนต่อหัวต่อคนต่อปี มีผลต่อการเกิดสถานการณ์ความรุนแรงรายวันด้วย บางจังหวัดที่ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อคนต่อปีต่ำสุด จะมีโอกาสเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงมากที่สุด²² หรือบางจังหวัดที่ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อคนต่อปีสูงสุด มีสถานการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นถี่มากเช่นเดียวกัน ขณะที่จังหวัดที่มีรายได้ เฉลี่ยต่อหัวต่อคนต่อปีปานกลาง กลับมีเหตุการณ์ความรุนแรงต่ำสุด ซึ่งผู้วิจัยได้อธิบายว่า จังหวัดนราธิวาสมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อคนต่อปีต่ำกว่า ยะลาและปัตตานีมาก ซึ่งหล่อหลอมต่อการเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของ พ.ต. ธีรยุทธ สุขขี ได้สำรวจจลวัตนาการเกิดความถี่ในพื้นที่ตั้งแต่ พ.ศ.2547-พ.ศ.2549 ระบุว่านราธิวาสมีความถี่เหตุการณ์ความรุนแรงมากที่สุด²³ ดังนั้นการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนและภาครัฐในการรับฟังความคิดเห็นต่อการพัฒนาประโยชน์เศรษฐกิจในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างแท้จริง

2. ยุทธศาสตร์มวลชน

การแก้ปัญหายุทธศาสตร์มวลชนนับตั้งแต่ ปี พ.ศ.2547 เป็นต้นมาเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้ กองทัพบกใช้กำลังพลมหาศาลในการเข้าควบคุมเฝ้าระวังสถานการณ์ โดยเฉพาะยุทธวิธีด้านการข่าว ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือกับชุมชนในพื้นที่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากความหวาดระแวงของชาวบ้านที่มีต่อทหาร อีกทั้งเจ้าหน้าที่ของกองทัพขาดความเข้าใจต่อการศึกษาปัญหารากเหง้า และมองว่ายุทธวิธีการเคลื่อนไหวของฝ่ายก่อความไม่สงบ เป็นรูปแบบ “สงครามอสมมาตร”²⁴ รวมทั้งการนำวาทกรรมความเชื่อเรื่อง “การก่อความไม่สงบ” โดยศึกษาจากประเทศเจ้าอาณานิคมคือฝรั่งเศสในช่วงที่เข้าปกครองเวียดนาม และให้น้ำหนักความหมายตามทัศนะของประเทศเจ้าอาณานิคมต่อประเทศที่ถูกปกครองว่าประชาชนรวมตัวแสดง ความกระด้างกระเดื่อง และเรียกร้องเอกราชตลอดเวลา ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องใช้ความรุนแรงกับประชาชนตลอดเวลา ส่งผลให้สถานการณ์ความรุนแรงบานปลายออกไป เจกเช่นเดียวกันในช่วงสงครามเวียดนาม ซึ่งกองทัพสหรัฐอเมริกาที่ใช้กำลังพลทหารหลายแสนนายในช่วงสงครามเวียดนามมีการปูพรมกดดันเข้าศึกในพื้นที่แต่ส่งผลกระทบต่อการสูญเสียชีวิตทหารและงบประมาณในการใช้จ่ายในศึกสงครามของกองทัพสหรัฐอเมริกาไปมากมาย ด้วยสาเหตุความไม่คุ้นเคยกับสภาพภูมิประเทศ และขาดความเข้าใจต่อทัศนคติของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น

²⁴ สงครามอสมมาตร (Asymmetric Warfare) เป็นสงครามที่คู่สงครามมีศักยภาพทางการรบแตกต่างกัน ทั้งอาวุธยุทธโปกรณ์ กำลังพล แต่ฝ่ายที่มีความพร้อมทางการรบที่เสียเปรียบกว่า มักใช้วิธีการรบแบบกองโจร หรือการปลุกระดมเพื่อสร้างโอกาสทางการรบของตนเอง ดูรายละเอียดใน บุญรอด ศรีสมบัติ. 2552. “ทิศทางหลักนิยมการป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบใหม่”. วารสารเสนานิปัตย์. 58 (3), 26-35.

หลักนิยมในการสู้รบดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้ปกครองทัพบกไทยในช่วงเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นใหม่ ๆ เพราะเข้าใจว่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ เนื่องจากมีความเชื่อว่าเป็นเรื่องภายในประเทศ กองกำลังฝ่ายตรงข้ามมีจำนวนไม่มาก อยู่ในวิสัยที่กองทัพบกไทยสามารถควบคุมสถานการณ์และพื้นที่ยุทธศาสตร์สำคัญได้ ในทางข้ามกลับเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ที่มีความซับซ้อนมากขึ้นรายวันถูกนำเสนอตามหนังสือต่าง ๆ เป็นที่ปรากฏต่อสาธารณชนตลอดเวลา ซึ่งกว่าจะคลำทางแก้ปัญหาได้ กลุ่มคณาจารย์โรงเรียนเสนาธิการทหารบกได้ศึกษาแนวทางการรักษาความสงบในพื้นที่ กรณีศึกษาที่เป็นตัวอย่างในการเรียนรู้คือ ยุทธศาสตร์การเอาชนะความไม่สงบของกองทัพอังกฤษในช่วงที่ยึดครองมลายา โดยใช้วิธีการเอาชนะจิตใจประชาชนของ เซอร์ โรเบิร์ต ทอมป์สัน (Sir Robert Thompson)²⁵ ซึ่งให้เหตุผลที่น่าสนใจว่า การที่กองทัพบกกำลังพลในพื้นที่มหาศาลเพื่อป้องกันเหตุการณ์ความไม่สงบไม่ได้หมายความว่าจัดการปัญหาได้ง่าย ถ้าเพิ่มความเข้มงวดมากโอกาสประชาชนผู้บริสุทธิ์จะเดือดร้อนเพิ่มขึ้นด้วย และจะกลายเป็นโฆษณาชวนเชื่อที่ผู้ก่อความไม่สงบใช้เป็นเครื่องมือทำลายความเชื่อถือของกองทัพและจะเสียฐานมวลชนในพื้นที่ในที่สุด ซึ่งความสำเร็จจะเกิดขึ้นต้องใช้หน่วยข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพหรืองานด้านการปฏิบัติการทางจิตวิทยาต่อมวลชนในพื้นที่ โดยที่ผ่านมากองทัพบกได้ยอมรับการไม่ใส่ใจต่อประเด็นจริยธรรมในเรื่องสิทธิมนุษยชนกับฝ่ายก่อความไม่สงบ อาทิ การละเมิดสิทธิมนุษยชนการปิดล้อม ตรวจค้นที่พาดำเนินซึ่งบางครั้งใช้สุนัขเข้าไปค้นแกะรอยต้องสงสัย ซึ่งสร้างความอึดอัดให้กับประชาชนในพื้นที่อย่างมาก หรือปัญหาการแก้ปัญหาอาชญากรรม ความยากจนในพื้นที่ด้วยปัญหาเหล่านี้กลายเป็นเงื่อนไขให้ถูกชักจูงให้กลายเป็นแนวร่วมกลุ่มก่อความไม่สงบได้ง่าย แต่ภายหลังการรัฐประหาร พ.ศ.2549 ทศนะของกองทัพบกต่อการแก้ปัญหายาเสพติดได้เปลี่ยนไป เพราะรัฐบาลในอดีตมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาในพื้นที่ชายแดนใต้ โดยเน้นเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลักซึ่งไม่มีการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของชุมชนอย่างทั่วถึง ซึ่งอาจเป็นการแก้ปัญหาไม่ตรงจุด ดังนั้นกองทัพบกได้มีการปรับปรุงแก้ไขการเข้าถึงยุทธศาสตร์มวลชน ในการน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” มาทำความเข้าใจโดยไม่ขัดกับหลักศาสนาอิสลามของชุมชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ โดยมี 5 แนวทางในการเข้าถึงมวลชน²⁶ ได้แก่

(1) เข้าใจสภาพปัญหาทั้งระบบ หมายถึงการมองแบบภาพรวม (Holistic) ได้ทุกมิติ สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของสภาพเศรษฐกิจ การเมือง ศาสนาและสังคมวัฒนธรรมในพื้นที่ได้เป็นระบบ หากไม่สามารถมองอย่างเชื่อมโยง หรือขาดความเข้าใจมิติใดมิติหนึ่งหนึ่งย่อมไม่สามารถแก้ปัญหาที่แท้จริงที่มีมานานได้

(2) การแก้ปัญหาจากเล็กไปหาใหญ่ คือการแก้ปัญหาในรูปแบบการกระชับพื้นที่โดยเริ่มจากชุมชนเล็ก ๆ ก่อนเพื่อเป็นแบบทดสอบต่อการรับทราบสภาพปัญหาในพื้นที่ ที่ไม่ค่อยมีปัญหาซับซ้อนมากนัก เมื่อเข้าใจปัญหาอุปสรรคและมีวิธีการแก้ปัญหารองรับที่หลากหลาย โดยเฉพาะงานด้านข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพหากเข้าถึงมวลชนจุดนี้ได้ การเริ่มขยายภารกิจที่ใหญ่ขึ้นก็สามารถแก้ไขบรรเทาปัญหาแบบรูปธรรมมากขึ้นได้

(3) พัฒนาการศึกษามีประสิทธิภาพ ซึ่งอธิบายได้ว่า เหตุการณ์การก่อความไม่สงบ สาเหตุหนึ่งมาจากการต่อสู้ทางความคิด ซึ่งรัฐต้องติดอาวุธทางปัญญาให้กับประชาชน เพราะที่ผ่านมากลุ่มก่อความไม่สงบมักใช้วิธีสอดแทรกแนวคิดไปยังความเชื่อ ความศรัทธาทางระบบศาสนา ในสถานศึกษาซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงไม่ได้ตรวจสอบดูแลอย่างทั่วถึง ดังนั้นรัฐต้องปฏิรูประบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ให้มีความหลากหลาย ผสมผสานระหว่างนักเรียนพุทธและอิสลาม ให้กลายเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมและต้องสร้างทัศนคติใหม่ ๆ แก่ผู้ปกครองเพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของเยาวชนในพื้นที่ ภาครัฐต้องจัดระเบียบสถาน

²⁵ เฟิงอ้าง.

²⁶ ดิเรก ดีประเสริฐ. พ.อ.2553. “ยุทธศาสตร์การเข้าถึงมวลชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้”. วารสารเสนาธิการ. 58 (3), 47-53.

ศึกษา โดยต้องเร่งรัดและยอมรับการจัดระบบการศึกษาทางเลือกให้มากขึ้น เช่น โรงเรียนแนววิถีอิสลาม หรือการสร้างชุมชนศรัทธา (กัมปง ตักวา) เป็นเครือข่ายสร้างความเข้มแข็งในท้องถิ่น

(4) เน้นการมีส่วนร่วม หมายถึงรัฐและเจ้าหน้าที่ต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดวิถีการดำเนินชีวิตของตนเอง ให้มีการเลือกตัวแทนในชุมชนมาดูแลความสงบเรียบร้อย และมีเจ้าหน้าที่กองทัพบกและฝ่ายความมั่นคงคอยเป็นพี่เลี้ยงในการฝึกกำลัง เพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เช่นการอบรมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อพปร.) ที่คอยสอดส่องความเคลื่อนไหวของฝ่ายก่อความไม่สงบเป็นต้น

(5) ให้ทุกภาคส่วนมีบทบาทนำ คือการให้ทุกฝ่ายในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา เช่นภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคประชาชน สถาบันการศึกษา โดยกลุ่มเหล่านี้สามารถเข้าใจและเข้าถึงมวลชนได้ดีซึ่งกว่าเจ้าหน้าที่ทหารหรือฝ่ายความมั่นคง ซึ่งบางครั้งชาวบ้านในชุมชนอาจไม่ให้ความไว้วางใจ

สิ่งที่สำคัญในการต่อการรักษายุทธศาสตร์มวลชน คือการพัฒนากลุ่มพลังการเมืองในชุมชนท้องถิ่นให้มากที่สุด โดยหน่วยงานทหารในพื้นที่ต้องสร้างชุดกิจกรรมในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชนต่างศาสนาให้มีกิจกรรมใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ เน้นให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม กีฬาสัมพันธ์ การฝึกทักษะวิชาชีพ ซึ่งต้องใช้วิทยากรหลากหลายหน่วยงาน รวมถึงผู้นำชุมชนในท้องถิ่นมาถ่ายทอดความคิดเห็น เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชนในพื้นที่

3. ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหา

กองทัพบกมีแนวคิดการใช้ยุทธศาสตร์เพื่อแก้ปัญหาในพื้นที่ชายแดนใต้ โดยเน้นการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน พร้อมกับการสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือกับชุมชนในพื้นที่เพื่อลดความรู้สึกความหวาดเหินต่อการเอาใจใส่ของรัฐที่มีต่อประชาชน กองทัพบกเป็นผู้รับผิดชอบภารกิจหลักในการแก้ปัญหาคความมั่นคงในพื้นที่ ตั้งแต่ พ.ศ.2547 เป็นต้นมาได้สะท้อนมุมมองต่อการแก้ปัญหาออกมาทั้งในเสนานิธิปัตย์ และยุทธโธษ อาจส่งผลต่อการปรับทัศนะ ต่อผู้นำในกองทัพบกเพื่อใช้แนะนำต่อรัฐบาลในการเ้านโยบายการพัฒนาในอนาคตซึ่งอาจส่งผลเปลี่ยนแปลงต่อสถานการณ์ชุมชนในพื้นที่ในเชิงบวกได้ ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาดังนี้

3.1 ยุทธศาสตร์ทางการเมือง

ในงานเขียนของ พ.อ.บุญรอด ศรีสมบัติ ได้เสนอยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาทางการเมือง สำหรับปี พ.ศ.2559-พ.ศ.2560 สิ่งที่เสนอต่อรัฐบาลในอนาคตคือ ให้มีการออกพระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษ หรือเขตปกครองพิเศษในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงพื้นที่สี่อำเภอของจังหวัดสงขลา แนวคิดดังกล่าวอาจเหมาะสมต่อการจัดการปกครองที่เหมาะสมกับท้องถิ่น²⁷ โดยรัฐต้องกระจายอำนาจให้ชุมชนท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง เพราะจุดมุ่งหมายของรูปแบบการปกครองแบบนี้ต้องการให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการปกครองและเรียนรู้ต่อการการรักษผลประโยชน์ของตนเองและชุมชน ดังนั้นความเป็นไปได้ในการจัดรูปแบบการปกครองเขตพิเศษ อาจต้องดำเนินตามกรอบของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน นอกจากนี้ข้าราชการในส่วนระดับต่าง ๆ ควรเป็นคนที่มีความเข้าใจวิถีชีวิตของชุมชนมุสลิมได้ดีซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของพื้นที่ ขณะเดียวกัน พ.อ.บรรจง ไชยลังกา ได้สังเกตและศึกษาปัญหาที่มาของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย เพราะรัฐบาลในอดีตไม่มีความเข้าใจโครงสร้างวัฒนธรรมอิสลามอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะคณะกรรมการกลางฯ ไม่ได้ถูกกำหนดให้ต้องมาจากอิหม่าม มาจากระบบการเลือกตั้ง และอาจไม่พ้นต่อการครหาทุจริตการเลือกตั้ง หรือการแทรกแซง หากผลประโยชน์จากนักการเมืองมุสลิมอาจทำให้เกิดความขัดแย้งภายในระหว่างกันได้ ซึ่งขัดหลักการของศาสนาอิสลามที่ ผู้นำศาสนาคืออิหม่าม ตามแบบอย่างจากท่านศาสดา

²⁷ บุญรอด ศรีสมบัติ. พ.อ. 2551. "ยุทธศาสตร์ดับไฟใต้ ๑๐ ปี". วารสารเสนานิธิปัตย์, 57 (2), 7-12.

นปมูฮัมหมัด ดังนั้นคณะกรรมการอิสลามแห่งประเทศไทย ควรเป็นอิมามทั้งหมด โดยยกเลิกระบบการเลือกตั้ง อมาจมาจากการสรรหาก็ได้ ซึ่งในงานเขียนเดียวกันนี้ยังได้เสนอ การจัดตั้งสำนักงานกิจการศาสนาอิสลามแห่งชาติ²⁸ ให้มีบทบาทหน้าที่เช่นเดียวกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สามารถเป็นหูเป็นตาในการตรวจสอบ หากรัฐบาลมีแนวคิดดังกล่าวเป็นไปได้ว่าจะทำให้ประชาชนมุสลิมซึ่งส่วนใหญ่อาศัยในพื้นที่ชายแดนได้รู้สึกมีความเท่าเทียม มีศักดิ์ศรีและอาจเริ่มยอมรับการดำเนินนโยบายด้านอื่น ๆ ของรัฐดีขึ้นกว่าในอดีตได้

3.2 ยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจ

การแก้ปัญหาในการสร้างความเข้มแข็งและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนชายแดนได้นั้น การแก้ไขปัญหาความยากจนเป็นสิ่งที่รัฐพึงกระทำอย่างรวดเร็วที่สุด กองทัพบกมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงนั้น คือการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจระดับครัวเรือนแก่ชุมชน เนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจในครัวเรือนของชาวบ้านในชุมชนชายแดนได้ซึ่งครอบคลุมส่วนใหญ่ก็มีจำนวนสมาชิกมาก และขาดการเข้าถึงระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานรวมทั้งการขาดทักษะฝีมือการประกอบอาชีพ ดังนั้นมีความจำเป็นต้องเร่งพัฒนาทักษะแรงงานให้มีคุณภาพในการประกอบอาชีพ โดยใช้หน่วยงานทหารในพื้นที่เป็นสถานที่ฝึกฝนทักษะ รวมทั้งการส่งเสริมการรักษากลุ่มงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร โดยไม่กระทบต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต สังคมวัฒนธรรมท้องถิ่น แม้ที่ผ่านมาโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่รัฐนำไปพัฒนาแม้จะมีเจตนาที่ดี แต่มีไม่น้อยที่กลุ่มชาวบ้านรู้สึกถูกคุกคามต่อวิถีการดำรงชีวิตชุมชน อาทิ การทำธุรกิจประมงซึ่งกลุ่มนายทุนที่เข้ามาสามารถกวาดต้อนทรัพยากรธรรมชาติด้วยเครื่องมืออุปกรณ์การจับปลาที่สูงกว่า ซึ่งส่งผลกระทบต่อฐานะของประชาชนในพื้นที่ ทำให้รู้สึกว่าไม่ได้ความจริงใจในการแก้ปัญหาจากภาครัฐ²⁹ ดังนั้นการพัฒนาโครงสร้างเศรษฐกิจระดับระดับล่าง ซึ่งเป็นระดับครัวเรือนที่กองทัพบกเสนอนั้น จะเป็นการสร้างความเข้มแข็งในชุมชน โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว จะเป็นการลดพื้นที่อาชญากรรมเช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการว่างงาน ยังสอดคล้องกับทฤษฎีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภารกิจเหล่านี้กองทัพได้เสนอให้ราชการทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชน ไม่ใช้การผลักภาระตกที่กองทัพแต่ฝ่ายเดียว ต้องอาศัยความร่วมมือความถนัดและความเชี่ยวชาญของแต่ละหน่วยงานเพื่อให้เกิดเอกภาพในการทำงานในการแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนชายแดนได้ให้เห็นเป็นรูปธรรม

3.3 ยุทธศาสตร์ทางสังคมและวัฒนธรรม

การแก้ปัญหาโดยการเปลี่ยนมุมมองให้ภาพลักษณ์ในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นให้เป็นเชิงบวก เพื่อความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนเองนั้น ตามทัศนะของกองทัพบกเองมองว่า ควรมีการส่งเสริมให้มีการใช้ภาษามลายูหรือภาษายาวี ควบคู่กับการใช้ภาษาไทยถือเป็นช่องทางหนึ่ง เพื่อให้คนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในพื้นที่ชายแดนได้ให้มีการสื่อสาร โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนจำนวนข้าราชการที่มีมีความรู้ความเข้าใจภาษาท้องถิ่นสามารถสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่ รวมถึงการจัดทำเอกสาร ป้ายสถานที่ราชการ หรือชื่อหมู่บ้านให้มี 2 ภาษา ซึ่งจะทำให้ลดความรู้สึกแปลกแยกและเป็นเครื่องมือสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับประชาชนในพื้นที่ได้ นอกจากนี้ควรทำให้คนในชุมชนมีการศึกษาที่ดีขึ้น โดยสนับสนุนให้มีการศึกษาต่อโดยสอดคล้องกับหลักการศาสนาทุกระดับ เช่น วัยแรกเริ่มการศึกษา หรือ“ตาดีกา” “ปอเนาะ” “โรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม” จนถึงระดับ มหาวิทยาลัย ด้วยการให้ทุนของภาครัฐ โดยที่รัฐไม่ต้องไปแทรกแซงการดำเนินกิจการทางศาสนาแต่ควรสนับสนุนให้มีการนับถือต่อไป และจะเป็นโอกาสในการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนมีโอกาสถูกจ้างให้มางานทำในอัตราสัดส่วนที่สูงขึ้นกว่าในอดีต³⁰ นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่เรียนรู้การจัดการปัญหาด้วยสันติวิธีเพื่อไม่ให้คน

²⁹ ส่วนบัณฑิตศึกษาโรงเรียนเสนาธิการทหารบก. 2548. “รายงานการศึกษานโยบายการเพื่อกระบวนทัศน์ใหม่ เพื่อสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้”. วารสารเสนาธิปัตย์. 54 (3), 52-57.

³⁰ เฉลิมชนม์ ดวงกลาง. พ.อ.2551. “แสวงจุดร่วม สงวนจุดต่างในจังหวัดชายแดนภาคใต้”. อ่าง แล้ว.

ในสังคมไม่ใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบเป็นทางออกในการแก้ปัญหา และตกเป็นเหยื่อของผู้ไม่ประสงค์ดีในการใช้ประโยชน์จากสถานการณ์ความไม่สงบ³¹ โดยอาจมีการจัดเวทีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างอดีตสมาชิกของกลุ่มก่อความไม่สงบ เจ้าหน้าที่รัฐ และญาติของผู้ที่สูญเสียในเหตุการณ์ความรุนแรงต่าง ๆ ที่ผ่านมา เพื่อบอกเล่าถึงสาเหตุของปัญหา การหาวิธีรับมือกับปัญหาอย่างมีสติและการเรียนรู้การบริหารความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาในพื้นที่ชายแดนใต้จำเป็นต้องเตรียมแผนระยะยาวในการใช้ยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพต้องใช้ระยะเวลาในการแก้ไขปัญหาซึ่งต้องศึกษาและมีความเข้าใจ สภาพวิถีชีวิต การนับถือศาสนา ภาษาและวัฒนธรรมชุมชนซึ่งมีความแตกต่างจากประชาชนส่วนใหญ่ในภูมิภาคอื่นของประเทศ บางยุทธศาสตร์ที่น่าเสนอในเสนาริบัติ และยุทธโศกษนั้นยังมีเงื่อนไขต่าง ๆ อีกมากมายที่จะต้องระดมความคิดเห็นหรือดำเนินการด้วยความระมัดระวังในบางประเด็นที่อ่อนไหวและในระดับวงกว้างต่อไป สิ่งสำคัญที่สุด คือการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐและความมั่นคงที่มองพื้นที่ชุมชนด้วยความเคลือบแคลงมาสู่ความตระหนักรู้และให้ความสำคัญต่อประชาชนในการแก้ปัญหาพื้นที่ชุมชนชายแดนใต้ด้วยความจริงใจ ซึ่งจะเป็นการครองใจชุมชนในพื้นที่ที่สุด

บทสรุป

ผลการศึกษาพบว่าทัศนะกองทัพบกตอปัญหาชายแดนใต้ พ.ศ.2547-2553 ได้ปรับเปลี่ยนมุมมองและวิธีแก้ไขตอปัญหาทั้งหมดที่เกิดขึ้น จากชุดความเชื่อเดิมมองว่า พื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ที่มีปัญหา “ผู้ก่อการร้าย” หรือ “ผู้ก่อความไม่สงบ” มาจากสาเหตุความไม่พอใจตอภาครัฐที่ขาดการดูแลเอาใจใส่การพัฒนา ระบบสาธารณูปโภคและระบบสวัสดิการขั้นพื้นฐาน และมีฐานะยากจนกลายเป็นสาเหตุสำคัญของผู้ไม่หวังดีใช้เงื่อนไขช่องว่างนี้ยั่วยุให้เข้าเป็นแนวร่วมขบวนการสร้างขบวนการความรุนแรงตลอดมา แม้รัฐบาลในอดีตจะส่งเสริมนโยบายการพัฒนาโดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ เพื่อลดช่องว่างของฐานะและปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ ซึ่งพิสูจน์แล้วพบว่าป็นการแก้ปัญหาไม่รอบด้านและไม่ตรงจุด ที่สำคัญไม่สามารถสร้างการยอมรับของคนในชุมชนได้ เสนาริบัติและยุทธโศกษเป็นกระบอกเสียงสะท้อนบทเรียนในอดีตของกองทัพบกไว้อย่างน่าสนใจตอการแก้ไขความขัดแย้งและความรุนแรงในจังหวัดชายแดนใต้ นั้น รัฐบาลและกองทัพนิยมใช้อำนาจ แนวทางแก้ไขปัญหาจากส่วนกลาง หรือจำกัดวงขอบเขตปัญหาเพื่อไม่ให้แพร่ขยายออกไป โดยไม่มียุทธวิธีกรับมือหรือหาทางแก้ไข ปัญหาแบบเบ็ดเสร็จ ทำให้ปัญหาที่เรื้อรังและสะสมมายาวนานกลายเป็นเรื่องซับซ้อนมากขึ้น

แต่ภายหลังเหตุการณ์การรัฐประหาร พ.ศ.2549 เป็นจุดเปลี่ยนมุมมองของกองทัพบกตอการแก้ไขปัญหาชายแดนใต้อย่างแท้จริง ผู้นำรัฐบาลในขณะนั้นได้ยอมรับความผิดพลาดในการดำเนินนโยบายของฝ่ายความมั่นคงที่ส่งผลกระทบตอวิถีชีวิตและความรู้สึกของประชาชนในพื้นที่ กองทัพบกได้ยอมรับแนวทางดังกล่าวในการเปิดกว้างรับฟังเสียงของชุมชนในพื้นที่เพื่อค้นหาที่แท้จริงของปัญหา ให้ความเคารพความมีสำนึกทางประวัติศาสตร์ของชุมชน การให้เกียรติและยอมรับการมีอัตลักษณ์และวิถีการดำรงชีวิต ศาสนา ภาษา สังคมวัฒนธรรมและพัฒนา ระบบการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม ในด้านยุทธศาสตร์มวลงชนเพื่อใช้แก้ปัญหาของกองทัพบก พบว่าการเฝ้าระวังควบคุมสถานการณ์ด้วยกำลังพลของทหารจำนวนมาก ไม่สามารถแก้ไขปัญหาในพื้นที่ชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมและยังสร้างความรู้สึกบาดหมางระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชน แนวทางที่จะสร้างความปรองดองกับชุมชนในพื้นที่ให้รู้สึกผ่อนคลายได้ คือการน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา” มาเป็นหลักชัยในการสร้างความร่วมมือการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นให้เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมโดยไม่มี

²⁹ พิชัย รัตนพล. 2548. “ยุทธศาสตร์สันติวิธีในสังคมไทย”. วารสารเสนาริบัติ. 54 (1), 68-77.

การแบ่งแยก สำหรับยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาของกองทัพบก พบว่ามียุทธศาสตร์ทางการเมืองเป็นแนวคิดเชิงก้าวหน้าทั้งรูปแบบการปกครองและการให้อิสระการดำเนินการจัดการบริหารทางศาสนาอิสลามโดยที่รัฐไม่เข้ามาข้องเกี่ยว ซึ่งอาจจะตอบสนองความต้องการของประชาชนที่ต้องการมีอิสระในการตัดสินใจในการรักษาผลประโยชน์ท้องถิ่นของตนเอง ในขณะที่การใช้ยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจ กองทัพบกมองว่าการสนับสนุนพัฒนาเศรษฐกิจระดับครัวเรือนเป็นเรื่องที่ภาครัฐต้องให้การส่งเสริมแบบครบวงจรทั้งทางด้านงบประมาณ การถ่ายทอดความรู้เพิ่มพูนทักษะด้านวิชาชีพ เพื่อให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็งและควบคุมตามแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับการดำรงวิถีชีวิตของชาวมุสลิมที่มีความเรียบง่าย สำหรับยุทธศาสตร์ด้านสังคมและวัฒนธรรม กองทัพบกให้ความสำคัญต่อการจัดระบบการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพสังคมวัฒนธรรมชายแดนใต้โดยมีการใช้ภาษาไทยและภาษาท้องถิ่น เพื่อเป็นการเปิดพื้นที่ด้านการศึกษาให้กับเยาวชนมีทางเลือกในการศึกษาต่อมากขึ้น

สถานการณ์ปัจจุบันของเหตุการณ์ความความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ไม่มีท่าทีลดความรุนแรงลงไปเพราะปัญหาในพื้นที่ที่มีความซับซ้อนมากขึ้นต่อการแก้ปัญหา แต่ทัศนะกองทัพบกต่อปัญหายาแดนใต้ได้เปลี่ยนไปด้วยทัศนะที่เป็นบวกและมีความพยายามศึกษาทำความเข้าใจต่อมูลเหตุปัญหามากขึ้น ส่งผลให้มีการปฏิบัติด้านจิตวิทยาต่อประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่เกิดความกระตือรือร้นให้ความร่วมมือต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาต่าง ๆ ของกองทัพบก ซึ่งรัฐบาลในอนาคตอาจหยิบยกแนวคิดวิธีการแก้ปัญหาของกองทัพบก มาปรับเปลี่ยนนโยบายการพัฒนาพื้นที่ชายแดนใต้ด้วยความเหมาะสม

อ้างอิง

- กสิณ ทองใบใหญ่. พล.ต.(2548). “ดับไฟใต้...เก็บจากกออัลฟ”, **วารสารเสนานิปัตย์**. 53 (2), 78-79.
- เฉลิมชนม์ ดวงกลาง. พ.อ. (2551). “แสงจืดจาง สงวนจุดต่าง ในจังหวัดชายแดนภาคใต้”. **วารสารเสนานิปัตย์**. 57 (2), 20-32.
- ชาญชัย สุนทรเทศ. พล.อ. (2552). “ยุทธศาสตร์-ยุทธวิธี “ดับไฟใต้”(ตอนจบ)”. **ยุทธโฆษ**.118 (3), 23-29.
- _____. 2551. “ดับไฟใต้” ด้วยยุทธวิธีสร้างความเข้าใจ”. **ยุทธโฆษ**. (1), 36-43.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร.(2542). “**วาทกรรมการพัฒนาอำนาจ ความรู้ ความจริง และความเป็นอื่น**”. กรุงเทพฯ:ศูนย์วิจัยและผลิตตำรามหาวิทยาลัยเกริก หน้า 19-42.
- ดิเรก ดีประเสริฐ พ.อ. (2553).”ยุทธศาสตร์การเข้าถึงมวลชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้” **วารสารเสนานิปัตย์**. 59(3), 110-116.
- _____. (2553). “สรุปผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาองค์กร ด้านความมั่นคง ในจังหวัดชายแดนใต้”. **วารสารเสนานิปัตย์**. 59(1), 106-117.
- ธนพรรษ ชัยเกษม. พ.ท.หญิง. (2553). “ความขัดแย้งและการก่อการร้าย ทางภาคใต้ของไทย”, **วารสารเสนานิปัตย์**. 59(3), 117-130.
- บรรจง ไชยลังกา. พ.อ. (2552). “การแก้ปัญหาการก่อการร้ายภาคใต้”.**วารสารเสนานิปัตย์**. 58(3), 36-46.
- บุญรอด ศรีสมบัติ พ.อ. (2552). “ทิศทางข้างหน้าหลักนิยมการป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบใหม่”. **วารสารเสนานิปัตย์**. 58(3), 26-35.
- _____. (2551). “ยุทธศาสตร์ดับไฟใต้ ๑๐ ปี”. **วารสารเสนานิปัตย์**. 57(2), 7-12.
- _____. (2547). “การก่อการร้ายในประเทศ: แง่คิดทางวิชาการ”, **วารสารเสนานิปัตย์**. 53(2), 57-61.
- ปริญญา ฉายดิลก. พ.อ. (2553). “ช่วงที่เรียกว่า จชต: 2 ปีที่ผมได้คลำ” **ยุทธโฆษ**. 119 (1), 48-57.
- ยุทธโฆษ. (2553). “**ประวัติวิทยายุทธโฆษ**”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.atc-rta.com/Yodtakod/Yutakod_119_3_54.htm
- วิสันติ สระศรีดา พ.อ. (2551). “มุมมองในการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ตอนที่1)”, **วารสารเสนานิปัตย์**. 57(1), 22-33.
- วีราทร วาราวอ. (2548). “ภาษาสัมพันธ์ เจริญพาที อักษรวิธี(ภาษายาวี) ตอนที่ 1” **ยุทธโฆษ**.114 (1), 24-45.
- ศรีศักดิ์ สุจริตธรรม. พล.อ.ท.(2549).”รัฐปัตตานี กับการก่อการร้ายแบ่งแยกดินแดน”. **วารสารเสนานิปัตย์**.55(1), 9-13.
- สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง. (2548). “**บทเรียนและแนวทาง แก้ไขปัญหา การก่อความไม่สงบ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้**”. ไม่ปรากฏชื่อสำนักพิมพ์. หน้า ค๑- ค๙.
- ส่วนบัณฑิตศึกษาโรงเรียนเสนานิการทหารบก.(2548).”รายงานการศึกษา บูรณาการเพื่อกระบวนการพัฒนาทัศนใหม่ เพื่อสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้”, **วารสารเสนานิปัตย์**. 54(3), 52-57.